

RAPPORT

Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

Bij de omgevingsvisie Stede Broec, Enkhuizen en
Drechterland

Klant: Gemeenten Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland

Referentie: BJ1895-MI-RP-230620-1119

Status: Definitief/05

Datum: 13 oktober 2023

Laan 1914 no.35
3818 EX Amersfoort
Netherlands
Mobility & Infrastructure

+31 88 348 20 00 **T**
+31 33 463 36 52 **F**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

Sub titel: Bij de omgevingsvisie Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland
Referentie: BJ1895-MI-RP-230620-1119
Status: Definitief/05
Datum: 13 oktober 2023
Projectnaam: Ovisie en plannen SED
Projectnummer: BJ1895

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden veelevoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

1	Waarom deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)?	4
1.1	De omgevingsvisie	4
1.2	Een gecombineerd proces en product	4
1.3	Het omgevingseffectrapport helpt om beslissingen te nemen	5
1.4	De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)	6
2	De omgevingsvisie tot nu toe	8
2.1	Kernkwaliteiten en ambities	8
2.2	Belangrijke thema's voor in de omgevingsvisie	11
3	Reikwijdte en detailniveau van het OER	14
3.1	Het beoordelingskader	14
3.2	Foto van de leefomgeving	16
3.3	De effectbeoordeling	17
3.4	De botsproeven	17
3.5	Het doelbereik	17
3.6	Monitoring en evaluatie	17
4	Wat is de procedure en hoe kan ik meedenken?	19
4.1	De officiële procedure	19
4.2	Participatie	20
	Begrippenlijst	21

1 **Waarom deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)?**

1.1 **De omgevingsvisie**

De gemeenten Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland werken als ambtelijke werkorganisatie SED samen aan het opstellen van één gezamenlijke omgevingsvisie voor 2040. Deze omgevingsvisie beschrijft hoe de gemeenten de fysieke leefomgeving op de lange termijn willen ontwikkelen. Elke gemeente is verplicht een omgevingsvisie te hebben onder de nieuwe Omgevingswet, de Omgevingswet treedt 1 januari 2024 in werking.

In de omgevingsvisie beschrijft de gemeente wat zij op de lange termijn in de fysieke leefomgeving wil bereiken. Dit heten doelen of ambities. Het laat zien hoe de drie gemeenten er in 2040 uit willen zien. Met deze doelen of ambities gaat de gemeente keuzes maken voor het voortzetten of aanpassen van bestaand beleid. De omgevingsvisie beschrijft op een hoog abstractieniveau de hoofdlijnen voor nieuw beleid. De verdere uitwerking van de hoofdlijnen van het beleid gebeurt nadat de omgevingsvisie vastgesteld is. Dat kan bijvoorbeeld in omgevingsprogramma's, omgevingsplannen of ander beleid. De programma's en plannen kunnen met meer detail duidelijk maken wat er op welke plek precies gaat gebeuren. Uiteindelijk komt er voor de gemeenten Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland één integrale omgevingsvisie voor de fysieke leefomgeving met onderliggend beleid en programma's en één omgevingsplan voor elke gemeente.

1.2 **Een gecombineerd proces en product**

Elke gemeente staat de aankomende jaren voor ingrijpende veranderingen en uitdagingen. De complexe opgaven, zowel maatschappelijk als organisatorisch leggen een grote druk op de ambtelijke organisatie en vragen veel inzet en capaciteit. Sinds 2015 werken de gemeenten Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland samen in één ambtelijke organisatie aan deze opgaven. Op die manier wordt de aanwezige kennis en capaciteit beter benut.

De gemeenten Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland liggen in de provincie Noord-Holland, in de regio Westfriesland. De drie gemeenten samen hebben bijna 60.000 inwoners. De gemeenten hebben elk hun eigen kenmerken en kernkwaliteiten. Zo is Stede Broec vooral een woongemeente met een lint van kernen met regionale voorzieningen. Enkhuizen staat bekend als oude VOC-stad met een toeristisch en historisch centrum en passantenhavens. Drechterland bestaat uit meerdere kleine dorpskernen met agrarische bedrijven in het uitgestrekte buitengebied. Maar niet alle kenmerken en kernkwaliteiten zijn beperkt tot de gemeentegrenzen. Elke gemeente staat daarnaast voor opgaven die gemeentegrens overstijgend zijn. Door samen te werken worden de krachten benut. De omgevingsvisie vormt de ruimtelijke vertaling van deze samenwerking, waarin de fysieke leefomgeving van de toekomst integraal wordt beschreven voor alle drie de gemeenten.

1.3 Het omgevingseffectrapport helpt om beslissingen te nemen

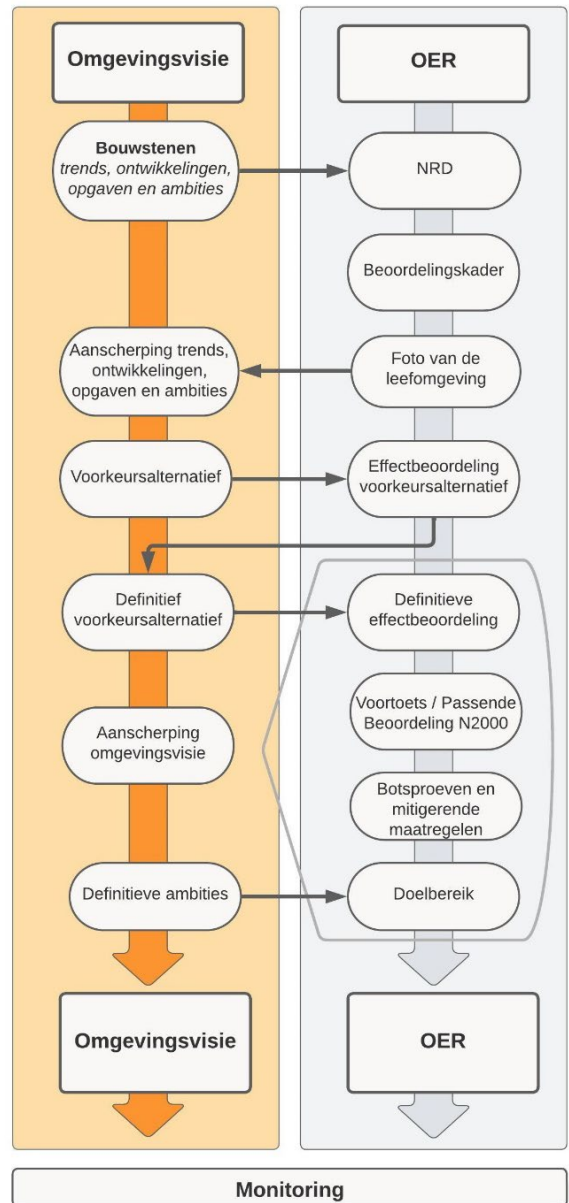
Het kan zijn dat de omgevingsvisie tot belangrijke veranderingen in de fysieke leefomgeving leidt. Als dat zo is, is het in Nederland verplicht om de omgevingsvisie te onderbouwen via de procedure van de milieueffectrapportage (m.e.r.). De resultaten hiervan worden beschreven in een milieueffectrapport (MER). Zo wordt het milieu meegenomen in de manier waarop een beslissing wordt genomen. Omdat de omgevingsvisie over de hele leefomgeving gaat, wordt er ook gekeken naar sociale en economische thema's. Daarom heet het milieueffectrapport bij een omgevingsvisie een omgevingseffectrapport (OER).

Het OER wordt tegelijk met de omgevingsvisie opgesteld. De samenhang tussen het OER en de omgevingsvisie is in Figuur 1.1 hiernaast weergegeven.

Het OER bestaat uit verschillende stappen met als doel om op verschillende momenten waardevolle informatie te leveren voor de totstandkoming van de omgevingsvisie. Deze informatie kan de gemeente gebruiken om ambities of doelen aan te scherpen of om hun beleid aan te passen.

Het OER laat zien hoe de leefomgeving er nu en in de toekomst voor staat. Als er problemen zijn, dan laat het OER zien waar deze zich bevinden en hoe erg die zijn. Het OER laat ook zien wat de gevolgen zijn van aanpassingen in het beleid voor de leefomgeving. Met deze informatie kan de gemeente keuzes maken om deze gevolgen weg te nemen of te verminderen. Ook laat het OER zien of ambities gehaald kunnen worden. Als de gemeente vindt dat problemen of ambities nog niet genoeg aangepakt worden, dan kan zij ervoor kiezen om het beleid nog aan te vullen. Ook kan ervoor worden gekozen om dat wat al goed is nog beter te maken.

De eerste stap in de procedure om tot een OER te komen is het opstellen van de nu voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Hier wordt in de volgende paragraaf op ingegaan.

Figuur 1.1: Samenhang tussen het proces van de Omgevingsvisie en OER

1.4 De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

Deze notitie beschrijft de onderzoeksaanpak voor het Omgevingseffectrapport (OER). Het gaat in op:

- Reikwijdte: welke effecten van de omgevingsvisie worden in het OER onderzocht?
- Detailniveau: hoe worden de effecten in beeld gebracht en met welke diepgang?

Dit staat beschreven in hoofdstuk 3. De NRD vormt daarmee de basis van de onderzoeken, waarvan de resultaten worden beschreven in het OER. Nadat de NRD gereed is, gaat deze ter inzage voor een periode van zes weken. Iedereen kan dan zijn of haar mening geven over de NRD door een zienswijze in te dienen.

Na de NRD worden verschillende stappen doorlopen om te komen tot een OER (zie figuur 1). Deze stappen worden verder toegelicht in hoofdstuk 3 van deze NRD.

Je mening geven over deze NRD

De concept NRD ligt van 18 oktober 2023 tot 29 november 2023 digitaal ter inzage via www.officielebekendmakingen.nl. Dan kunt u zoeken op uw eigen gemeente. Liever niet digitaal, dan kunt u op het gemeentehuis een papierenversie inzien. Kijk op de website van de gemeenten voor de actuele openingstijden.

Iedereen heeft de gelegenheid om met een zienswijze te reageren op de NRD. Digitaal reageren kan via stadhuis@enkhuizen.nl voor inwoners van de gemeente Enkhuizen, gemeente@stedebroec.nl voor inwoners van de gemeente Stede Broec en gemeente@Drechterland.nl voor inwoners van Drechterland. Schriftelijk kan het via een brief aan de gemeente.

Omdat het één NRD betreft voor de drie gemeenten, maken we één Nota van beantwoording. De reacties, uit alle drie de gemeenten, worden daarin samengevoegd en beantwoord.

De zienswijzen en adviezen worden betrokken bij het aanpassen van de NRD. Vervolgens wordt deze formeel vastgesteld. Hiermee liggen de kaders voor de omgevingseffectrapportage vast.

Leeswijzer

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau is een wettelijk document dat voorafgaat aan het opstellen van de Omgevingseffectrapportage (OER). Het is geen eenvoudig te lezen document, omdat:

- Het document veel specifieke vakkennis vergt.
- Het vooral gaat over een proces. Dit document eigenlijk een checklist is:
 - Hebben we aan alles gedacht?
 - Staan alle belangrijke onderwerpen erin?
 - Welke milieueffecten gaan we onderzoeken en hoe gedetailleerd?

Voor wie?

Dit document moet openbaar worden. Iedereen mag het inzien en mag er iets van vinden. Dit document is vooral interessant voor organisaties en bedrijven die al kennis hebben van de leefomgeving. Dit document is niet voor alle inwoners interessant. Het is vrij specifiek en niet heel makkelijk te begrijpen.

Geen eenvoudig taalgebruik

Dit document is zo eenvoudig mogelijk geschreven. Het onderwerp van dit document is vakspecifiek. Het volledig gebruiken van makkelijke taal werkt daarom niet. Als er vragen zijn kunt u contact opnemen met de gemeente.

Opbouw

Deze NRD is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Hoofdstuk 2: De omgevingsvisie tot nu toe
- Hoofdstuk 3: Het omgevingseffectrapport
- Hoofdstuk 4: Wat is de procedure en hoe kan ik meedenken?

Aan het eind is een begrippenlijst opgenomen met per begrip een uitleg wat het begrip betekent.

2 De omgevingsvisie tot nu toe

2.1 Kernkwaliteiten en ambities

Kernkwaliteiten

De drie gemeenten Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland hebben elk hun eigen kenmerken en kernkwaliteiten. Deze hebben zich door de eeuwen heen ontwikkeld en maken wat zij vandaag de dag als gemeente uitstralen en wie zij zijn. De kernkwaliteiten vormen het vertrekpunt voor het opstellen van de omgevingsvisie, vanuit daar wordt er gewerkt aan de toekomst. De kernkwaliteiten zijn visueel weergegeven op onderstaande waardenkaart (zie figuur 2.1). Op die manier is te zien waar de kernkwaliteiten liggen. De kaart is concept en wordt nog verder uitgewerkt, onder andere door inbreng van inwoners en maatschappelijke organisaties. De volgende kernkwaliteiten zijn er per gemeente.

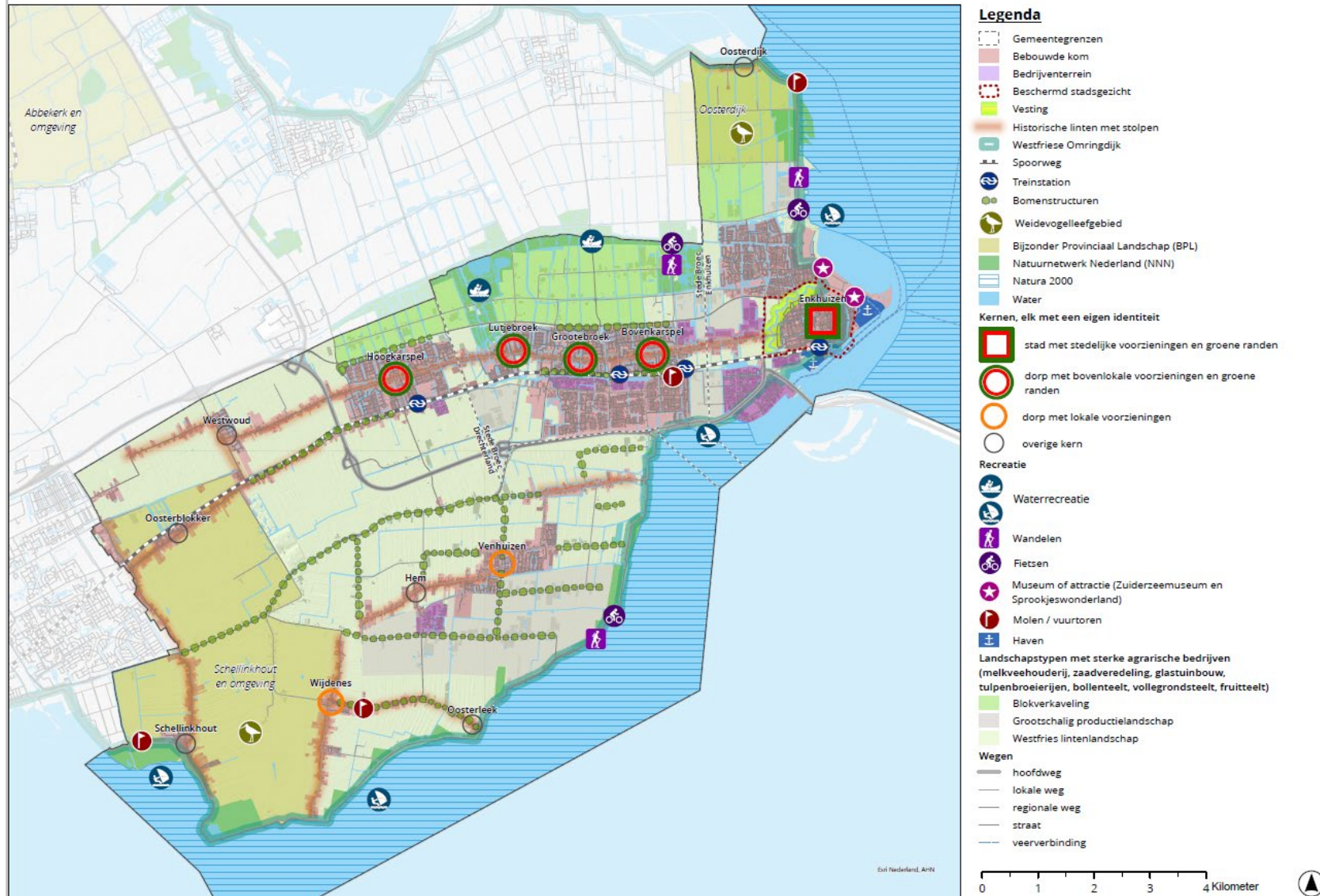
Kenmerkend voor Stede Broec is het dorps wonen met een hoog voorzieningenniveau. Een compacte gebouwde omgeving met alle voorzieningen binnen een paar kilometer van elkaar, zoals bedrijven, winkelcentrum Streekhof, en goede ov-verbindingen waaronder twee stations. De bebouwde kom wordt letterlijk omringd door groen en dooraderd door water. Natuur en recreatie liggen om de hoek, zoals het Streekbos en de Weelen. In verbinding met het Markermeer ligt de Broekerhaven.

Ten (noord)oosten van Stede Broec ligt Enkhuizen. Kenmerkend voor Enkhuizen is de historische binnenstad en haar vele monumenten als toeristische trekpleister, de ligging aan het IJsselmeer en de bijzondere kustlijn ten noorden van het centrum. Daarnaast is Seed Valley een belangrijke economische sector in de regio en zijn er twee regionale bedrijventerreinen. Mede dankzij het Zuiderzee museum, Sprookjeswonderland en de vele havens is Enkhuizen nautisch, toeristisch en recreatief sterk.

Voor Drechterland is het landelijk karakter van de omgeving met doorkijkjes en rust kenmerkend. De afwisseling tussen de weilanden, rietlanden, fruittuinen, en wegen en sloten, afgebakend door hagen en dijken. Uniek zijn de fruitboomgaarden tussen Wijdenes en Venhuizen. In het westen van de gemeente ligt een bijzonder cultuurhistorisch landschap met ruimte voor weidevogels.

Kenmerkend voor Westfriesland is de Westfriese Omringdijk, dit is een landschappelijk waardevol element.

WAARDENKAART SED-GEMEENTEN

Figuur 2.1: Waardenkaart SED-gemeenten

Ambities

Vanuit de kernkwaliteiten hebben de gemeenten, samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties nagedacht over wie zij willen zijn in 2040. Dit worden de ambities genoemd en zijn benoemd in de documenten 'Bouwstenen voor de omgevingsvisie van Stede Broec/Enkhuizen/Drechterland'. Enkele ambities gelden voor alle drie de gemeenten, er zijn ook unieke ambities per gemeente. Hieronder staan de ambities beschreven, deze worden gedurende het proces verder uitgewerkt en aangescherpt:

Tabel 2.1: Voorlopige ambities voor de omgevingsvisie SED 2040

Ambities omgevingsvisie SED 2040		
Algemene ambities		
▪ We hebben veel aandacht voor de ontwikkelingen in onze samenleving zoals de vergrijzing, gezondheid en het behoud van saamhorigheid. ▪ We zetten in op een groene en duurzame leefomgeving voor mens en dier. ▪ We zien kansen voor bovenlokale samenwerking op het gebied van de energietransitie, economie, de woningbouwopgave, mobiliteit en recreatie.		
Stede Broec	Enkhuizen	Drechterland
▪ We blijven ook in de toekomst een sterke woongemeente met eigen voorzieningen, een dorpse uitstraling, goede bereikbaarheid en ruimte voor groen en water. ▪ We zien kansen voor recreatie en toerisme, vooral in het landschap en aan/op het water.	▪ We blijven ook in de toekomst een moderne, levendige stad met een zichtbaar rijke geschiedenis. ▪ We hebben een historisch centrum dat aantrekkelijk is voor bewoners en bezoekers. Het is er prettig wonen en leven. De stad is gastvrij en trekt het toerisme dat de unieke kwaliteiten waardeert. De stad verduurzaamt door ontwikkeling. ▪ We profiteren van een vitale economie, verbonden aan het sterke toeristische profiel, de nautische sector en Seed Valley.	▪ We bouwen samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers verder aan een vitale gemeente waarin iedereen erbij hoort en de ruimte heeft om zich te ontwikkelen ▪ We hebben oog voor elkaar in Drechterland en samen behouden wij al het mooie van de gemeente en bieden we de ruimte voor kwalitatieve ontwikkelingen ▪ We gaan aan de slag met de Visie op de dijk: passende recreatie, natuurversterking en behoud van cultuurhistorische waarde

2.2 Belangrijke thema's voor in de omgevingsvisie

Op basis van de kernkwaliteiten en ambities hebben de SED-gemeenten belangrijke thema's voor de omgevingsvisie bepaald. Deze zijn te zien in de figuur hieronder en vervolgens per thema verder toegelicht. De thema's vormen belangrijke input voor het beleid dat in de omgevingsvisie een plek krijgt. Dit wordt de aankomende periode verder uitgewerkt.

Figuur 2.2: Belangrijke thema's uit de Omgevingsvisie

Wonen en samenleven

Wonen en samenleven zet onder andere in op wonen, voorzieningen en ontmoetingen. De focus daarbij ligt op de volgende punten:

- We werken naar een compleet, divers, duurzaam en betaalbaar woningaanbod voor de vraag naar woningen van iedereen voor nu en later.
- We besteden bijzondere aandacht aan starters/senioren en mensen met een (toenemende) behoefte aan zorg/ondersteuning.
- We zorgen voor goede omstandigheden om het voorzieningenniveau passend, bereikbaar en op peil te houden.
- We werken aan afwisselende, leefbare, groene, levensloopbestendige en duurzame woonwijken, dorpen en stad. Tussen onze kernen houden we groene overgangen.
- We zorgen voor ontmoetingsmogelijkheden in binnenstad, dorpskernen en woonwijken.
- We vinden het belangrijk dat er zoveel mogelijk gelijke kansen zijn voor iedereen. Een goede toegankelijkheid van voorzieningen is een voorwaarde voor onze inwoners om mee te kunnen doen en verbonden te zijn met anderen.
- Specifieke aandacht gaat uit naar leefbaarheid van binnenstad, dorpen, wijken en het platteland.

Gezondheid, welbevinden en milieu

Gezondheid, welbevinden en milieu zet onder andere in op sport, veiligheid en hinder. De focus daarbij ligt op de volgende punten:

- We zorgen voor een veilige en gezonde omgeving.
- We werken samen met Rijk, provincie en hoogheemraadschap aan onze waterveiligheid.
- We zorgen dat we bestand zijn tegen droogte, hitte en overmatige regenval (klimaat adaptatie).
- We behouden het groene karakter van onze omgeving.
- We stimuleren bewegen, sport en recreatie.

Duurzaamheid, natuur en recreatie

Duurzaamheid, natuur en recreatie zet onder andere in op energie, klimaat en biodiversiteit. De focus ligt daarbij op de volgende punten:

- We leveren onze bijdrage aan energieneutraliteit in 2040 en klimaatneutraliteit in 2050 voor Westfriesland. Dit krijgt vorm door:
 - Energietransitie bebouwde omgeving.
 - Verduurzaming gebouwen, bedrijvigheid en verkeer.
 - Invulling van de Regionale Energie Strategie in het buitengebied.
- We werken aan een hoogwaardige groenstructuur met grote biodiversiteit.
- We behouden groen/blauwe netwerken in het buitengebied, daarnaast behouden we de biodiversiteit in de bebouwde kom en langs randen.
- We verbeteren de mogelijkheden voor het wandelen, fietsen en varen.
- We faciliteren circulaire, innovatieve, energieneutrale en natuurinclusieve landbouw e.a. bedrijvigheid o.m. door informatie en hulp bij planvorming.

Economie

Economie zet onder andere in op Seed Valley, detailhandel en toerisme. De focus ligt daarbij op de volgende punten:

- We dragen bij aan een vitale lokale en regionale economie.
- We zetten in op versterking van:
 - Seed Valley
 - Agribusiness
 - Land- en tuinbouw
 - Het nautische cluster in Enkhuizen met scheepsbouw, reparatie, watersportproducten, jachthaven en stalling
 - Recreatie en toerisme
- We zetten in op een toekomstbestendige detailhandelstructuur.
- We voorzien in de regionale behoefte aan bedrijventerrein en faciliteren startende en gevestigde ondernemers.
- We faciliteren circulaire, innovatieve, energieneutrale en natuurinclusieve bedrijvigheid.

Mobiliteit

Mobiliteit zet onder andere in op OV, fiets en digitaal. De focus ligt daarbij op de volgende punten:

- We zetten in op:
 - Bereikbare en verkeersveilige gemeenten
 - Beter benutten OV
 - Stimuleren van fietsen en wandelen
 - Ondersteunen van elektrisch rijden
 - Toegankelijkheid van openbare ruimte en voorzieningen voor iedereen
 - Versterken van de digitale bereikbaarheid
- Met specifieke aandacht voor:
 - Leefbaarheid in de binnenstad Enkhuizen
 - Bezoekersstromen naar Zuiderzeemuseum en Sprookjeswonderland
 - Het centrum van Bovenkarspel
 - Historische linten, stationsgebieden en bedrijventerreinen
 - Bereikbaarheid van dorpen en platteland

Ruimtelijke kwaliteit

Ruimtelijke kwaliteit zet onder andere in op groen en erfgoed. De focus ligt daarbij op de volgende punten:

- We behouden en versterken (wat we belangrijk vinden staat op de bestaande waardenkaart):
 - Het karakter van ons landschap
 - De Westfriese Omringsdijk
 - Het karakter van de historische binnenstad van Enkhuizen, de vesting met schootveld en de haven
 - Het karakter van onze historische bebouwingslinten
 - Het groene en waterrijke karakter van ons buitengebied en onze wijken
 - Ons cultureel erfgoed (naast wat hiervoor genoemd is onze stolpen, kerken, molens, vuurtoren en archeologische waarden)

3 Reikwijdte en detailniveau van het OER

Het omgevingseffectrapport (OER) toetst het beleid uit de omgevingsvisie. Een OER bestaat uit verschillende stappen:

Stap 1: *Het maken van een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), dat is dit document*

Stap 2: Het beoordelingskader

Stap 3: Foto van de leefomgeving

Stap 4: De effectbeoordeling

Stap 5: De botsproeven

Stap 6: Het doelbereik

Stap 7: Monitoring en evaluatie

De stappen worden hieronder verder beschreven. Omdat dit document de uitkomst is van stap 1, wordt deze stap overgeslagen. Uiteindelijk krijgt elke stap een plek in het OER. Het OER is dan ook het eindproduct.

3.1 Het beoordelingskader

Het beoordelingskader vormt de basis van het OER. In het beoordelingskader staat welke thema's en beoordelingsaspecten in beeld gebracht worden, daarmee laat het beoordelingskader de reikwijdte en het detailniveau zien. Naast de beoordelingsaspecten binnen het domein van de Omgevingswet (de fysieke leefomgeving), bevat het beoordelingskader ook sociale en economische aspecten. Door deze aspecten mee te nemen kan het OER daadwerkelijk bijdragen aan een goede weging van alle belangen in de omgevingsvisie.

De foto van de leefomgeving (stap 3) en de effectbeoordeling (stap 4) worden in beeld gebracht aan de hand van het beoordelingskader. In onderstaande tabel is een voorlopige eerste aanzet gegeven voor het beoordelingskader voor het OER van de gemeenten Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland. Het beoordelingskader wordt tijdens het opstellen van het OER verder aan- en ingevuld, en afgestemd met de gemeenten.

Tabel 3.1: Voorlopig beoordelingskader OER bij omgevingsvisie SED

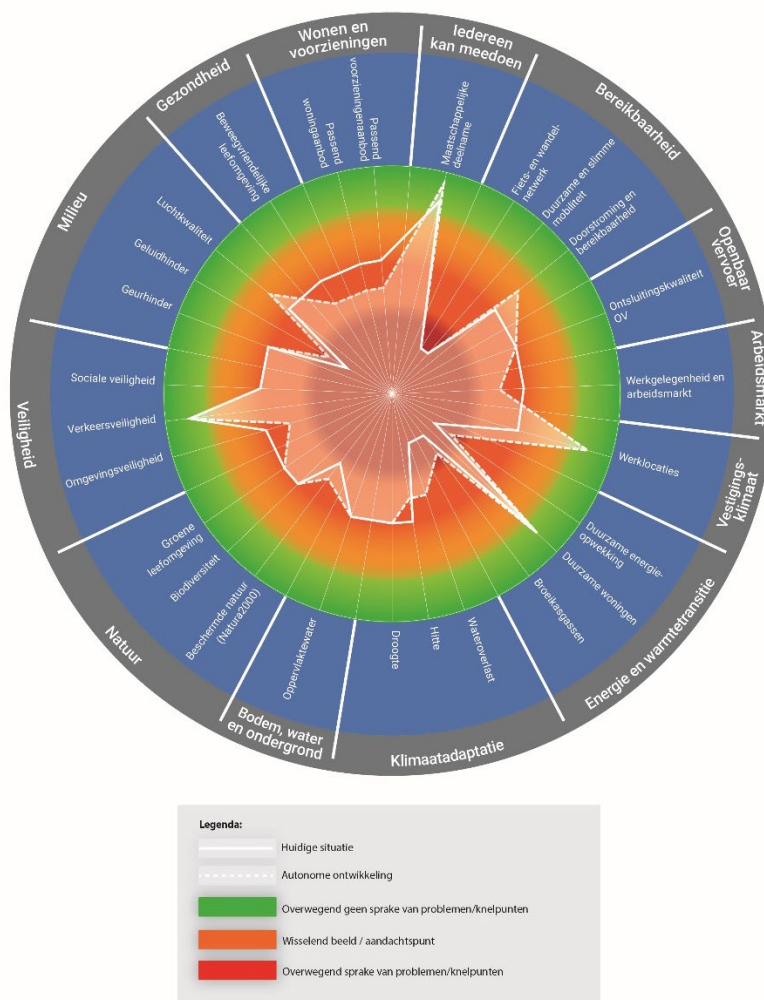
Laag	Thema	Beoordelingsaspecten	Criteria
People	Samenleving	Beweegvriendelijke leefomgeving	Mate van sportaccommodaties, sport- en speelplekken, recreatief groen en blauw en nabijheid van voorzieningen
		Wonen	Kwaliteit (type woningen) en kwantiteit (omvang) van vraag naar en aanbod van woningen
		Voorzieningen	Afstand tot verschillende voorzieningen (onderwijs, horeca en winkels, culturele voorzieningen, gezondheid en welzijn)
		Ontmoetingsplekken	Beschrijving en ligging van ontmoetingsplekken
	Veiligheid	Verkeersveiligheid	Aantal verkeersdoden en verkeersongevallen
		Sociale veiligheid	Sociale veiligheidsindex (onveiligheidsgevoelens, onveiligheidsperceptie en vermijdingsdrang) en beleving van sociale veiligheid
		Omgevingsveiligheid	Aantal kwetsbare objecten binnen PR-contour en hoeveelheid bebouwing binnen brand- en explosie aandachtsgebied

Laag	Thema	Beoordelingsaspecten	Criteria
Planet	Milieu	Luchtkwaliteit	Concentratie stikstofdioxide en fijnstof (PM ₁₀ en PM _{2.5})
		Geluidhinder	Geluidbelasting door rail- en wegverkeer, industrie en windturbines en stiltegebieden
	Bodem en water	Bodemkwaliteit	Locaties met verontreinigingen, bodemkwaliteitskaarten
		Oppervlaktewater	Chemische en ecologische waterkwaliteit
	Klimaat	Hitte	Ervaren gevoelstemperatuur, stedelijk hitte eiland effect (UHI)
		Droogte en grondwater	Risico op droogtestress, gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) en gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG)
		Wateroverlast door hemelwater	Water op straat na een extreme bui, concentratie verhard oppervlak
	Natuur	Biodiversiteit	Soortendiversiteit en soortendiversiteit Rode lijstsoorten
		Beschermde natuur (Natura 2000 en NNN)	Instandhoudingsdoelstellingen N2000 en mate van voltooiing NNN
		Groene leefomgeving	Afstand tot openbaar groen, groenindex
	Landbouw en landschap	Landbouw	Type landbouwbedrijven
		Landschappelijke kwaliteit	Landschappelijke waarden, bijzonder provinciaal landschap, stolpboerderijen
		Cultuurhistorische waarden	Aanwezige cultuurhistorische waarden
	Duurzaamheid	Broeikasgassen	CO ₂ -uitstoot
		Duurzame energieopwekking	Percentage duurzaam opgewekte energie i.r.t. klimaatdoelen
		Duurzame gebouwen	Energielabels woningen en kantoren
Circulariteit		Aantal kilogram huishoudelijk afval en percentage afvalscheiding	
Duurzame en slimme mobiliteit		Aantal deelauto's, elektrische auto's en (semi)publieke laadpalen	
Profit	Economie	Werkgelegenheid	Aantal arbeidsplaatsen en netto arbeidsparticipatie
		Werklocaties en bedrijvigheid	Vraag en aanbod van werklocaties en bedrijventerreinen
	Recreatie en toerisme	Vrijtijdseconomie	Aantal bezoekers, evenementen, overnachtingen, hotels/verblijfsaccommodaties, bezienswaardigheden, horecagelegenheden, winkels en culturele instellingen
		Fiets- en wandelnetwerk	Score fietsnetwerk, ontbrekende schakels in wandel- en fietsnetwerk, aantal en locaties van recreatieve routes
	Bereikbaarheid	Bereikbaarheid auto en OV	Afstand van woningen tot hoofdwegen, mate van doorstroming, parkeerlocaties, aanwezigheid en afstand tot (H)OV-station, ontsluitingskwaliteit OV

3.2 Foto van de leefomgeving

Om de gevolgen van het beleid in de omgevingsvisie te kunnen beoordelen is het belangrijk om te weten hoe het nu is (de huidige situatie) en hoe het in de toekomst naar verwachting zal zijn (de autonome ontwikkeling). De autonome ontwikkeling zijn de ontwikkelingen die al vastliggen in plannen of beleid. De huidige situatie en autonome ontwikkeling wordt, per beoordelingsaspect (uit het beoordelingskader), beschreven in het rapport 'foto van de leefomgeving'.

Ook wordt er een oordeel gegeven over de kwaliteit van de huidige situatie en autonome ontwikkeling. Dit wordt gedaan met behulp van schaalvallen waarin drie kleuren worden gebruikt. Als de leefomgeving er voor het betreffende beoordelingsaspect overwegend goed voor staat wordt de kleur 'groen' toegekend, als er overwegend sprake is van knelpunten wordt de kleur 'rood' toegekend. Daartussenin zit kwaliteitsniveau 'oranje', als er op enkele locaties in de gemeente problemen voordoen.

Figuur 3.1: Voorbeeld 'rad van de leefomgeving' van een andere gemeente

De resultaten van de foto van de leefomgeving worden samengevat in een rad van de leefomgeving. Een voorbeeld van een rad (van een andere gemeente) is te zien in de figuur hierboven. Met het rad is snel te zien voor welke onderwerpen er knelpunten zijn (kwaliteitsniveau 'rood') of aandachtspunten (kwaliteitsniveau 'oranje'). Bij het Rad wordt een knelpuntenkaart gemaakt. De kaart laat zien op welke locatie in de gemeente de knel- of aandachtspunten vooral optreden. Dat kan de gemeente dan gebruiken om keuzes te maken voor het beleid in de omgevingsvisie.

3.3 De effectbeoordeling

Het beleid dat de gemeente in de omgevingsvisie opneemt, het voorkeursalternatief, wordt in het OER vergeleken met de situatie waarin er geen omgevingsvisie is en het bestaande beleid voortgezet wordt. Dit is de situatie zoals deze beschreven is in de notitie 'foto van de leefomgeving'.

De omgevingsvisie beschrijft op een hoog abstractieniveau de hoofdlijnen voor beleid. Die worden later nog verder uitgewerkt in bijvoorbeeld programma's of een omgevingsplan. Vanwege het hoge abstractieniveau zijn de gevolgen van het beleid in de omgevingsvisie niet precies te berekenen. In het OER wordt daarom door deskundigen beoordeeld of de omgevingsvisie leidt tot kansen op positieve effecten of tot risico's op negatieve effecten. Dit betekent dat er kwalitatief onderzoek wordt gedaan, er worden geen berekeningen uitgevoerd. Dit wordt de effectbeoordeling genoemd.

De resultaten van de effectbeoordeling kan de gemeente gebruiken om de omgevingsvisie verder aan te scherpen. Als er veel risico's op negatieve effecten zijn kan de gemeente hier nieuwe of andere keuzes voor maken. Het kan zijn dat er uiteindelijk risico's blijven bestaan. De gemeente kan dan maatregelen beschrijven om de overgebleven risico's te verkleinen, dit worden mitigerende maatregelen genoemd.

3.4 De botsproeven

Nadat het voorkeursalternatief beoordeeld is, is het belangrijk om te weten of wat er in de omgevingsvisie is opgenomen ook ruimtelijk past. Dit wordt gedaan met botsproeven. Het kan namelijk zijn dat er op één plek meerdere plannen zijn. De plannen kunnen elkaar versterken maar zouden ook tegenstrijdig kunnen zijn. Niet alles is overal zomaar mogelijk. Bijvoorbeeld omdat er weinig ruimte is of omdat verschillende functies minder goed bij elkaar passen. De botsproeven vergelijken de verschillende beleidsthema's in de omgevingsvisie met elkaar. Op basis hiervan is te zien of de omgevingsvisie integraal in de ruimte past en of er aanscherpingen nodig zijn in de visie.

3.5 Het doelbereik

In de beginfase van de omgevingsvisie is begonnen met het formuleren van ambities en doelen. Deze worden tijdens het proces verder uitgedacht. Uiteindelijk is het belangrijk dat het beleid uit de omgevingsvisie bijdraagt aan het halen van de gestelde ambities of doelen. In het OER wordt gekeken of de ambities of doelen op hoofdlijnen ook echt gehaald worden of nog aangescherpt moeten worden tijdens het opstellen van de omgevingsvisie. Dit wordt het doelbereik genoemd.

3.6 Monitoring en evaluatie

Als laatste stap moet er een monitoringsprogramma gemaakt worden. De omgevingsvisie loopt tot 2040. De omgevingsvisie is de stip op de horizon voor beleid en programma's die in de periode tot 2040 uitgevoerd worden. Met monitoring wordt tijdens de uitvoering in de gaten gehouden of de leefomgeving zich ontwikkelt zoals gewenst en verwacht. Door periodiek te monitoren kan tijdig bijgestuurd worden als het beleid niet tot de gewenste effecten leidt. In dat geval kan de gemeente bijsturen. Dat betekent dat ze het beleid aanpassen om toch tot verbeteringen te komen. Uiteindelijk laat monitoring zien of ook die aanpassing leidt tot verbetering. Dit heet een beleidscyclus en is te zien in de afbeelding hieronder.

In een monitoringsprogramma legt de gemeente vast wat ze precies gaat doen qua monitoring. Hiervoor kunnen de beoordelingsaspecten van het OER als uitgangspunt gebruikt worden. In het OER wordt uitgebreid beschreven hoe de gemeente omgaat met monitoring en evaluatie.

Figuur 3.2: Ontwikkeling van beleid volgens de Omgevingswet

4 Wat is de procedure en hoe kan ik meedenken?

4.1 De officiële procedure

Voor bepaalde ontwikkelingen moet onder de Omgevingswet een milieueffectrapportage (m.e.r.) worden uitgevoerd. In de wet is ook een lijst opgenomen voor welke activiteiten en ontwikkelingen een m.e.r.-plicht geldt. Deze lijst heet het Omgevingsbesluit. Voorbeelden van activiteiten en ontwikkelingen waarvoor dit geldt zijn:

- De aanleg van wegen, spoorwegen en binnenvaarwegen van een bepaalde lengte;
- De bouw van meer dan 2000 woningen;
- De bouw of aanpassing van een windturbinepark of verbrandingsinstallatie.

Het kan ook zijn dat in de omgevingsvisie beleid staat wat mogelijk verstorend is voor de natuur in Natura 2000-gebieden. Dit zijn gebieden die op Europees niveau beschermd zijn. Als onduidelijk is hoe groot de mogelijke gevolgen zijn voor dit gebied, moet hier onderzoek naar gedaan worden. Dit onderzoek heet een passende beoordeling. Voor de gemeenten Stede Broec, Enkhuizen en Drechterland is er mogelijk een passende beoordeling nodig.

Als er een m.e.r.-plicht is, moet een uitgebreide m.e.r.-procedure gedaan worden. Dit betekent dat er een milieueffectrapport (MER) gemaakt wordt. In een MER wordt onderzoek gedaan naar de effecten op het milieu. In een omgevingsvisie is naast het milieu ook de omgeving belangrijk. Daarom staan er ook economische en sociale onderwerpen in de omgevingsvisie. Er wordt dus breder gekeken dan alleen naar het milieu. Daarom heet de MER voor een omgevingsvisie een omgevingseffectrapport (OER). Als er een passende beoordeling gemaakt worden, dan is dat onderdeel van het OER.

Het is wettelijk verplicht de omgevingsvisie en het OER ter inzage te leggen. Dit betekent dat deze documenten openbaar worden gemaakt voor een periode van zes weken. Iedereen mag het lezen en een mening erover geven. Naar verwachting zal dit plaatsvinden eind 2024. Deze NRD is de eerste stap van het OER. Ook de NRD wordt ter inzage gelegd. Hoe u hierop kunt reageren staat in paragraaf 1.4 van deze NRD.

De reacties op de NRD worden door de gemeente verzameld. Op de vragen en opmerkingen wordt gereageerd. Het document met reacties heet een Nota van Antwoord. De vragen en opmerkingen worden ook meegenomen in het OER. Het ontwerp-OER wordt samen met de ontwerp-omgevingsvisie openbaar gemaakt. Als dat gebeurt, heeft iedereen de kans om ook hierover zijn mening te geven. Ook het OER en de omgevingsvisie liggen voor zes weken ter inzage. Vragen of opmerkingen die binnenkomen worden door de gemeente beoordeeld. De gemeente kan dat meenemen in de definitieve omgevingsvisie.

Het ontwerp-OER gaan in die periode ook naar de Commissie voor de m.e.r. Dit is een onafhankelijke commissie die het OER toetst. Hierbij kijken ze of de gemeente bij het maken van de omgevingsvisie goed genoeg rekening heeft gehouden met de leefomgeving. Het OER is het document dat die informatie bevat. Daarom toetst de commissie of in het OER alles op de juiste manier is meegenomen en of de aanpak navolgbaar is. Ook toetst de Commissie of de juiste conclusies getrokken zijn. De reactie van de Commissie voor de m.e.r. wordt openbaar gemaakt, dit heet een toetsingsadvies. Als uit het toetsingsadvies blijkt dat er belangrijke informatie mist, dan kan het OER nog aangepast worden.

4.2 Participatie

Wat er in de omgevingsvisie komt te staan wordt de aankomende tijd bepaald. Dat doet de gemeente niet alleen, maar samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en bestuurders. Iedereen heeft zijn of haar eigen kijk op hoe de samenleving er in 2040 uit moet komen te zien. Dit is waardevolle input die de gemeente meeneemt in de omgevingsvisie. De gemeente betreft inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties door een uitgebreid participatieproces. Voor het opstellen van de omgevingsvisie zijn er verschillende fasen die doorlopen worden, voor elke fase is het participatieproces uniek. Wie op welk moment bij de participatie betrokken wordt verschilt per fase.

Tabel 4.1: Invulling van participatie per fase van de omgevingsvisie

Fase Omgevingsvisie		Participatie met de volgende stakeholders
1	Actualiseren en aanvullen informatie	De SED-organisatie, de gemeentebesturen en de gemeenteraden
2	Kernkwaliteiten benoemen en opgaven prioriteren	De SED-organisatie, de gemeentebesturen, de gemeenteraden en ketenpartners
3	Participatieronde omgevingsvisie	Inwoners en belangenbehartigers (recreatieschap, ondernemersverenigingen, wijk- en dorpsraden, LTO, etc.)
4	Verwerken opbrengsten en laatste participatieronde	De SED-organisatie, de gemeentebesturen, gemeenteraden en externen (iedereen die heeft geparticipeerd wordt uitgenodigd)
5	Ter visie legging ontwerp-omgevingsvisie en ontwerp-OER door gemeenteraden	Inwoners en belangenbehartigers
6	Ontvangst en beoordelen zienswijzen op omgevingsvisie en OER	De SED-organisatie
7	Vaststellen omgevingsvisie	Gemeenteraden

Door op verschillende momenten stakeholders te betrekken worden de verschillende belangen meegenomen om te komen tot een omgevingsvisie, waarin de gezamenlijke wensen en die van alle drie de gemeenten afzonderlijk naar voren komen.

Begrippenlijst

Alternatieven

De mogelijke 'manieren' waarop het beleid gerealiseerd kan worden. Daarbij gaat het om andere manieren om de doelstellingen gekoppeld aan een bepaalde activiteit (in aanvaardbare mate) te behalen. De Wet milieubeheer, en vanaf 1 januari 2024 ook de Omgevingswet, stelt dat alleen de alternatieven die redelijkerwijs een rol kunnen spelen in de besluitvorming beschouwd moeten worden.

Autonome ontwikkeling

Ontwikkelingen (meestal op het gebied van de ruimtelijke ordening) die plaatsvinden op basis van ontwikkelingen waarover een besluit is genomen, ongeacht of het nieuwe beleid uit de omgevingsvisie gerealiseerd worden.

Beoordelingskader

Set indicatoren waarmee in het OER beoordeeld wordt:

- a) In hoeverre met het beoogde beleid de beleidsdoelen worden gehaald ('doelbereik').
- b) Wat de effecten van het beleid zijn op de leefomgeving.

Beleidsinstrument

Middel dat een overheid inzet om onder andere beleid uit te voeren, bijvoorbeeld: omgevingsvisie, uitvoeringsprogramma, omgevingsvergunning, subsidieregeling.

Bevoegd gezag

Eén of meer overheidsinstanties die bevoegd zijn om over de activiteit van de initiatiefnemer het besluit te nemen.

Commissie voor de m.e.r.

Een bij wet ingestelde landelijke commissie van onafhankelijke milieudeskundigen. Zij adviseren het bevoegd gezag over de kwaliteit van de informatie in het milieueffectrapport en naar wens ook over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport (of in dit geval het OER).

Doelstelling (in omgevingsvisie)

Toestand van de leefomgeving die nagestreefd wordt.

Effect

Concreet gevolg van beleid op de leefomgeving uitgedrukt in termen van kansen op positieve effecten of risico's op negatieve effecten. In het OER wordt het beleid kwalitatief beschouwd, er liggen geen (model)berekeningen aan ten grondslag (kwantitatief).

Kennisgeving

Het openbaar maken van een voornemen om een m.e.r.-procedure te starten en of een m.e.r.-plichtig plan vast te stellen.

NRD

Notitie Reikwijdte en Detailniveau: notitie die beschrijft waar de m.e.r.-procedure wel en niet overgaat ('reikwijdte'), welke aspecten in het milieueffectrapport (MER, of in dit geval het OER) onderzocht gaan worden en met welke diepgang ('detailniveau').

Omgevingsvisie

Plan waarin de gemeente het beleid voor de fysieke leefomgeving op lange termijn vastlegt.

OER

OER staat voor 'omgevingseffectrapport' en bevat de resultaten van het onderzoek naar de effecten op milieu, sociale en economische thema's binnen een m.e.r. Daarmee is een OER breder dan een traditioneel milieueffectrapport (MER).

Participatie

Mogelijkheid om informatie te krijgen en op basis daarvan een mening, wensen of bezwaren kenbaar te maken, bijvoorbeeld voor een activiteit waarover door de overheid een besluit zal worden genomen.

m.e.r.

m.e.r. staat voor 'milieueffectrapportage' en is de procedure waarbinnen een MER wordt opgesteld.

MER

MER staat voor 'milieueffectrapport' en bevat de resultaten van het onderzoek naar de (milieu)effecten binnen een m.e.r. Bij een omgevingsvisie wordt ook de term omgevingseffectrapport (OER) gebruikt.

Ter inzage leggen

Gedurende een bepaalde periode heeft eenieder de gelegenheid geven om op een voornemen of ontwerpplan te reageren met een zienswijze.

Uitvoeringsprogramma

Programma waarin beleidsdoelstellingen (wat gaan we doen?) worden vertaald naar concrete acties en interventies (hoe gaan we dat doen?)

Zienswijze

Reactie die eenieder aan het bevoegd gezag kan sturen als reactie op de kennisgeving over een voornemen.

